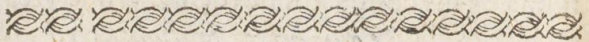

ortus, dies non est, est affirmativa, quia copulatio est affirmativa, licet partes sint negativæ. Tunc vero Hypothesica erit negativa, si ejus copula sit affecta negatione. Unde hæc est negativa: *Non si Petrus mendicet, dives est*, licet partes sint affirmativæ. Ut ergo propositio Hypothesica fiat negativa, commodè ageretur (licet præter morem Grammaticorum) si à principio propositionis ponatur particula *non*. Rationalis tamen negativa fieri potest, si à principio ponas ly: *non sequitur*, v. g. *non sequitur: Petrus est animal; ergo est rationalis*.

INFORMATIO SECUNDA.

De Proprietatibus Terminorum intra Propositionem.

1. **E**Xplicatâ naturâ propositionis, principalibusque ipsius divisionibus, recto ordine doctrinæ nunc agendum est de proprietatibus ipsam propositionem consequentibus. Quædam autem proprietates sequuntur ipsa extrema, quædam totam propositionem. Proprietates sequentes ipsa extrema sunt sex: Suppositio, Ampliatio, Restrictio, Alienatio, Diminutio, Appellatio, de quibus agendum est in præsentī informatione.

ARTICULUS PRIMUS.

De natura Suppositionis.

CONCLUSIO. Suppositio est. *Acceptio ter-2.*
*C*mini pro aliquo, de quo verificatur, juxta exi-
 gentiam copulæ. Pro intelligentiâ definitionis.

Advertendum primò. Quod hæc duo
 inter se differant: *Significare*, & *Supponi*.
 Vox dicitur *significare*, dum ex institutione
 hominum habet vim aliquid intellectui ma-
 nifestandi. Dicitur verò *supponi*, dum ac-
 cipitur vel usurpatur (modo statim expli-
 cando) pro ipsâ re significatâ, cujus vicem
 vox supplet, sicut tabulæ Cosmographicæ
 usurpantur pro regionibus, per eas repræ-
 tentatis.

2dò. *Acceptio* est duplex, alia *Activa*,
 alia *Passiva*. *Acceptio activa* est *actus intel 3.*
lectus rem hoc vel illo modo accipientis.
Acceptio passiva est ipse *usus passivus*, quo
 terminus dicitur pro aliquo acceptus.

3tiò. *Verificatio* etiam duplex est, alia 4.
Propositionis, alia *acceptationis*. *Verificatio*
propositionis est, quando res ita se habet,
 sicut enunciatur, sive quando *propositio* est
 vera, & hæc non exigitur ad *suppositionem*,
 termini enim possunt etiam *supponere* in
propositione falsâ, ut: *Homo est lapis*. *Ve-*
rificatio acceptationis est, quando res signifi-

cata, pro quâ accipitur terminus, verè datur juxta exigentiam copulæ. His observatis,

- 5 Explicatur definitio. Dicitur imò, Suppositio est *acceptio* (passiva) per quam particulam convenit suppositio cum aliis proprietatibus termini, in quarum definitionibus ly *acceptio* ponitur saltem *implicitè*. Cæteræ particulæ ponuntur pro differentiâ. Et

Dicitur 2dò. *Pro aliquo, de quo verificatur.* Scilicet illa *acceptio* V. N. 4.

Dicitur 3tio. *Juxta exigentiam copulæ.* Id est: res significata, pro quâ terminus usurpatur, debet verè existere sub eâ differentiâ temporis, quæ per copulam importatur. Ubi

- 6 Adverte imò modum examinandi, an vox aliqua supponat. Sit propositio: *Antichristus erit impius*, ut cognoscas, an in hac propositione *Antichristus* supponat, assume ly *Antichristus*, & claritatis gratiâ fac novam propositionem, eamque demonstrativam, in qua pro subjecto pone pronomen demonstrativum, *hoc*, pro prædicato pone ly *Antichristus*, & interpone copulam prioris propositionis, dicendo: *hoc erit Antichristus*, & quia vides hanc propositionem esse veram, & Antichristum verè extitutum, secundum exigentiam copulæ, quæ importat tempus futurum, inde colligis in prima propositione:

Anti-

Antichristus erit impius, ly: *Antichristus* verè supponere. Econtra in hac propositione: *Antichristus est crudelis*, non potes cum veritate dicere: *Hoc est Antichristus*, falsum enim est, quod *Antichristus* de præsentì existat, & hinc colligis, quod subiectum in hac propositione: *Antichristus est crudelis*, non supponat, ideoque dicitur propositio de subiecto non supponente.

2dò. Quod hæc regula teneat in propositionibus *contingentibus*, si enim propositio sit in materia *necessaria*, in qua verbum *abstrahit ab omni tempore*, tunc etiam terminus supponit, licet res per eum significata non existat sub differentia temporis per copulam importati, v. g. in hac propositione, *Adam est homo*, ly *Adam* verè supponit, quamvis *Adam* de præsentì non existat, unde non potest, quidem *quoad sensum* designari: *Hoc est Adam*, potest tamen designari *quoad intellectum*, cum intelligamus independentè à tempore esse necessariam connexionem inter Adamum & hominem.

Dubitabis. An suppositio detur extra propositionem?

R. N. Ratio est, quia suppositio debet delumi *penes copulam*, extra propositionem verò copula non datur.

Dices, Extra propositionem datur termini

nus, ergo etiam suppositio P. coæ, ubi datur *essentia* termini, etiam dari debet *proprietas* termini, sed suppositio est *proprietas* termini, ergo si &c.

R. ad prob. coæ D. maj. Ubi datur *essentia* termini, etiam debet dari *proprietas* absoluta C. maj. *proprietas* respectiva N. maj. sed suppositio est *proprietas* termini *absoluta* N. min. *proprietas respectiva* C. min. Suppositio est *proprietas* termini tantum respectiva, & connotans statum *actualis* compositionis, unde convenit solis terminis *acti* componentibus.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Divisionibus Suppositionis.

10 CONCLUSIO I. Suppositio in communi dividitur in *Materialem & Formalem*.

Declaratur. Suppositio materialis est *acceptio termini pro se ipso*, id est, pro nudâ voce. ut: *Homo est nomen*. Hæc tamen non est *proprie* suppositio, sicut vox materialiter accepta non est *proprie* terminus.

Suppositio Formalis est *acceptio termini pro re*, ad quam significandam est impositus, ut: *Homo est animal*.

II. Regulæ cognoscendi, quod terminus supponat materialiter, sunt sequentes.

Prima : Si sit vox nihil significans.

2da: Si vox significativa penes se vel explicitè vel implicitè habeat notas materialitatis, quales sunt: *nomen, vox, particula &c.* v. g. *Homo est dissyllabum.*

3tia. Si prædicatum non conveniat rei significatæ per subjectum, sed soli voci, ut *Petrus est nomen.*

CONCLUSIO II. Suppositio Formalis 12 dividitur in Propriam & Impropiam.

Declaratur. Suppositio Propria est *acceptio termini pro eo, quod propriè significat, ut: homoridet, ubi participium ridens implicitè positum accipitur propriè.*

Suppositio impropria est *acceptio termini pro eo quod impropriè significat, ut: prata rident.*

CONCLUSIO III. Suppositio Propria 13. dividitur in Simplicem, & Personalem sive realem.

Declaratur. Suppositio simplex est *acceptio termini tantum pro suo primario & immediato significato, ut: homo est species, ubi ly homo sumitur tantum pro natura humana, ad quam significandam primariò est institutum, non verò pro Petro & Paulo, cæterisque significatis mediatis.*

Suppositio Personalis vel realis est, *acceptio termini non solum pro suo significato primario & immediato, sed etiam pro secundario & immediato, ut: Homo est animal rationale, hic ho-*

mo sumitur & pro natura humana, & pro Petro & Paulo &c. pro cuius notitia

- 14 Advertendum. Duplex est significatum termini, *Mediatum* scilicet, & *Immediatum*. Significatum Immediatum vel primum & formale est illud, ad quod significandum terminus per se *primario* est institutus. Significatum mediatum vel secundarium, & materiale est, ad quod significandum terminus tantum est institutus *secundario*, & per quandam extensionem, in quantum significatum primum se extendit ad significata secundaria, sic terminus: *Homo*, *primario* est institutus ad significandam naturam humanam, & quia natura humana se extendit ad Petrum & Paulum, hinc Petrus, Paulus &c. in quibus natura humana invenitur, sunt significata secundaria termini: *Homo*. Econtra hæc vox: *Petrus* est *primario* instituta ad significandum hunc singularem hominem, & *secundario* ad significandam naturam humanam, quæ invenitur in Petro.

- 15 Regulæ cognoscendi, an terminus supponat simpliciter, vel personaliter, sunt sequentes:

Regula prima est, quando prædicatum est terminus *secundæ intentionis*, subjectum supponit *simpliciter*. Quando autem prædicatum

tum

tum est terminus *primæ intentionis*, sub-
jectum supponit *personaliter*. Unde sequitur.

Regula 2da, quod terminus NB. *primæ intentionis* sit in suppositione *simplici*, quando non potest descendi à primario ejus significato, ad significatum secundarium, ut patet in hac propositione: *homo est species*, ubi non valet descensus ab homine ad Petrum, dicendo: ergo *Petrus est species*. Econtrario terminus est in suppositione *Personali*, quando valet descensus à significato termini primario ad secundarium, sic à subjecto hujus propositionis: *homo est animal*, benè potest descendi ad Petrum, de eoque prædicari *animal*, dicendo, ergo *Petrus est animal*.

Dictum est: *Terminus NB. primæ intentionis*, quia si subjectum sit terminus *secundæ intentionis*, tunc etiam in suppositione *simplici* fieri potest descensus, ut: *genus est universale*, ergo *animal est universale*.

CONCLUSIO IV. Suppositio persona- 16
lis dividitur in *Communem*, *Singularem*, *Essentialem* & *Accidentalem*.

Declaratur: Suppositio *Communis* est, quando *terminus* positus in propositione est *communis*, ut: *homo est animal*.

Suppositio *Singularis* est, quando *terminus* positus in propositione est *singularis*, ut: *Petrus est homo*.

Sup-

Suppositio Essentialis vel naturalis est, acceptio termini pro aliquo, cui prædicatum convenit *essentialiter*, ideoque supponit pro *omnibus* suis inferioribus [sive existant, sive non existant) vel propter essentialem & necessariam *connexionem* inter prædicatum & subjectum, ut: *homo est animal rationale*, vel propter essentialem *repugnantiam* prædicati & subjecti; ut: *homo non est brutum*, & tales propositiones dicuntur *æternæ veritatis*, quia nimirum quoad suam veritatem non dependent à determinato tempore, & hinc in talibus propositionibus copula nunquam designat differentiam temporis, penes quam vel attendatur acceptio termini, vel veritas propositionis, sed solum indicat, essentialem connexionem extemporum, si illæ propositiones sint affirmativæ, vel essentialem eorum repugnantiam, si sint negativæ.

Suppositio Accidentalise est, acceptio termini pro aliquo, cui prædicatum convenit *accidentaliter*, ideoque supponit tantum pro suis significatis, quibus prædicatum convenit secundum illam differentiam temporis, quæ per copulam importatur, ut: *Petrus disputat*, ubi *Petrus* accipitur pro eo, qui disputat tempore præsentis.

17 Dices. Omnis suppositio est naturalis, ergo

ergo non datur suppositio accidentalis, P. ant. omnis suppositio est proprietas termini, sed omnis *proprietas* est naturalis, quia naturaliter convenit subjecto, cujus est proprietas, ergo.

R. D. ant. Omnis suppositio est naturalis per ordinem *ad essentiam termini* C. ant. per ordinem *ad connexionem* prædicati cum subjecto, N. ant. Suppositio naturalis ex eo dicitur, quod prædicatum subjecto naturaliter vel essentialiter connectatur, talis autem connexio non est in propositione accidentali, ergo neque in illâ terminus supponit naturaliter, sed accidentaliter vel contingenter.

CONCLUSIO V. Suppositio com-18. munis dividitur in Collectivam, Distributivam, Determinatam, & Confusam.

Declaratur : Suppositio Collectiva fit, dum terminus *communis* accipitur pro suis significatis *simul* sumptis, & in *unicâ* propositione, vel affirmativâ per particulam, &, in negativâ per particulam *nec*, singulis significatis interpositam *simul* enumerandis, ut in hac propositione : *Elementa sunt quatuor*, ly *elementa* supponit collectivè, unde non poteris inferre : ergo ignis est quatuor, sed debent simul enumerari omnia

nia significata subjecti dicendo : ergo ignis ,
& aer , & aqua , & terra sunt quatuor .

Suppositio Distributiva fit , quando terminus *communis* accipitur pro omnibus suis significatis , tùm *seorsim* tùm *simul* sumptis , In hac suppositione sumuntur significata vel inferiora *seorsim* , quando de *singulis* per *distinctas* propositiones particulâ & vel *nec* connexas , prædicatur terminus ille , qui antea prædicatus erat de termino communi , ut : *homo est animal* , ergo & *Petrus est animal* , & *Paulus est animal* , & *Joannes est animal* , & c . Item : *homo non est brutum* , ergo *nec Petrus est brutum* , *nec Paulus est brutum* , & c . Sumuntur autem inferiora *simul* , ut ante dictum est de suppositione collectivâ , sic : *homo est animal* ergo & *Petrus* & *Paulus* & *Joannes est animal* , item , *homo non est brutum* , ergo *nec Petrus* , *nec Paulus* , *nec Joannes est brutum* .

19 Suppositio distributiva subdividitur in *completam* & *incompletam* .

Suppositio distributiva *completa* fit , quando descenditur ad *omnia individua* , ut : *animal est sensitivum* , non enim sola species animalium , sed etiam singula animalia *in particulari* sunt sensitiva .

Suppositio Distributiva *Incompleta* fit , quando non descenditur ad omnia individua

dūa, sed solūm ad omnes species, ut dum dico: *omne animal fuit in arcā Noë*, ubi *animal* sumitur pro omnibus speciebus animalium.

Advertendum, Quod suppositio completa vocari soleat acceptio termini pro singulis generum, & incompleta pro generibus singulorum, ubi tamen ly: *genus* non sumitur strictè, sed latè, ut idem sit ac species, sicut dici solet: *inter Apostolos Judas in specie fuit proditor*, cum regulariter dici deberet. *Judas in individuo*.

Suppositio completa etiam dicitur *Absoluta*, quando scilicet terminus accipitur pro omnibus individuis *nullo excepto*, ut ostensum est in propositione: *animal est sensitivum*. Suppositio incompleta etiam dicitur *Accommoda*, quando terminus sumitur cum exceptione unius aut alterius individui, ut fit in hac propositione: *omnis homo contraxit peccatum originale*, ubi subintelligitur: *exceptis Christo & B. V. Mariâ*.

Suppositio determinata est acceptio termini communis pro suis inferioribus seorsim enumerandis, donec deveniatur ad unum de quo verificatur prædicatum propositionis. In hac suppositione inferiora enumerantur seorsim, dum de singulis formantur propositiones connexæ per particulam *vel*, ut: *aliqua dies vitæ erit ultima*, ergo *vel*

vel hac dies erit ultima, vel illa dies erit ultima, & sic de cæteris, donec deveniatur ad diem illam, de qua prædicatum ultima verificatur.

Suppositio confusa est, acceptio termini *communis* pro suis inferioribus *simul* enumerandis, quorum nulli determinatè conveniat prædicatum. In hac suppositione inferiora enumerantur simul, si de illis omnibus formetur unica propositio, & singulis interponatur particula disjunctiva *vel*, ut: *aliquis oculus est necessarius ad videndum, ergo vel oculus dexter, vel oculus sinister est necessarius ad videndum*, ubi prædicatum *necessarius ad videndum* nec determinatè affirmatur de oculo dextero, nec de sinistro.

22 Advertendum imò circà suppositionem determinatam, quod in hac propositione: *aliqua dies vite erit ultima*, subjectum sit indeterminatum *quoad nos*, quia vi illius propositionis non determinatur, quænam sit illa dies, de qua verificatur, quod sit *ultima*, subjectum tamen supponit pro una die determinata *quoad se*.

23 2dò. Circa suppositionem confusam, quod in hac vel simili propositione: *Aliquis oculus est necessarius ad videndum* subjectum per se supponat confusè, per accidens tamen possit supponere determinatè, quia monoculo

culo ad videndum necessarius est determinatè unus ille oculus, quem habet, sic etiam in hac propositione: *Fides est necessaria ad salutem*, ly *Fides* supponit determinatè pro *Fide Catholicâ*, ex suppositione, quod non detur alia vera Fides præter Catholicam.

Quæres. Ex quibus regulis cognosci de 24
beat, an terminus supponat collectivè, an distributivè? an confusè, an determinatè. Ante Responſionem advertendum, quod suppositiones præcipuè variantur variatis quibusdam syncategorematibus, quæ vocari solent *signa Logica*, quibus termini *communes* afficiuntur. Sunt autem illa in duplici differentiâ, alia sunt universalialia, vel affirmativa, ut *omnis*, vel negativa, ut: *nullus*, alia sunt particularialia, vel affirmativa, ut *aliquis*, vel negativa, ut *aliquis non*.

His positis pro suppositione *subjecti* traditur

Regula prima: Subjectum affectum signo 25
universali supponit vel distributivè, vel collectivè *juxta exigentiam prædicati*, ut: *omnis homo est admirativus*, ubi subjectum supponit distributivè. In hac autem propositione: *omnes Planetae sunt septem*: subjectum supponit collectivè, sic enim exigit prædicatum, quod est terminus collectivus.

Regula 2da: Subjectum affectum signo parti 26
culari

supponit vel determinatè vel confusè *juxta exigentiam prædicati*, unde: subjectum hujus propositionis: *aliquis homo est niger*, supponit determinatè, subjectum verò hujus propositionis: *aliqua navis est necessaria ad navigandum*, supponit confusè, quia prædicatum involvit, unum ex signis confusionis: qualia sunt: *necessarium, promissum, donum, debitum & similia.*

27 *Regula 3ta.* Si subjectum sit terminus mixtus, supponit *juxta exigentiam syncategorematis* subintellecti, ideòque resolvi debet, ut in hac propositione: *nemo est immortalis*, subjectum supponit distributivè, cum *nemo* sit idem, ac *nullus homo*, & in hac propositione: *alteruter erit victor*, subjectum supponit determinatè, quia *alteruter* idem est, ac *unus ex duobus*, & sic proportionaliter judicandum est de signis æquipollentibus.

28 *Regula 4ta.* Subjectum non affectum signo supponit distributivè, si propositio sit *in materiâ necessariâ vel impossibili*, quia propositio indefinita in materiâ necessariâ & impossibili æquivaleret universali, ut dictum est de propositione N. 24. Si autem propositio sit *in materiâ contingente*, subjectum supponit vel determinatè vel confusè *juxta exigentiam prædicati*, quod patet ex Regulâ 2^{dâ},

Regula 2^a. Subjectum supponit distribu-
tivè, si sit terminus *communis*, & penes se
habeat particulam *solus*, similiter si prædica-
tum sit nomen *comparativum*, vel *superlati-
vum*, ut: *solus canis latrat*, *leo est animalium
fortissimum*, *equus est fortior lepore*.

Pro suppositione *prædicati* assignatur.

Regula 1^a. Prædicatum taliter supponit,³⁰
qualis est terminus, unde si prædicatum sit
terminus *primæ intentionis*, supponit per-
sonaliter. Si sit terminus *secundæ intentio-
nis*, supponit simpliciter. Si sit terminus
collectivus, supponit collectivè, &c.

Regula 2^a. Prædicatum propositionis af-³¹
firmativæ, vel universalis, vel particularis
NB. *Regulariter* supponit determinatè, ut
prædicatum hujus propositionis: *Homo est
animal* supponit pro determinatâ specie ani-
malis, prædicatum hujus propositionis:
Petrus est homo, supponit pro determinato
individuo.

Dictum est *Regulariter*, quia *per accidens*
fieri potest, ut prædicatum propositionis
universalis affirmativæ propter *vertibilita-
tem* cum subjecto, supponat distributivè, ut
fit in hac propositione: *homo est rationalis*.

Regula 3^a. Prædicatum propositionis³²
negativæ, vel universalis vel particularis sup-

ponit distributivè, ut: *nullus homo est brutum, aliquis homo non est equus.*

ARTICULUS TERTIUS.

De cæteris proprietatibus Terminorum.

33 **C**ONCLUSIO I. Ampliatio est *extensio termini*, vel acceptio extendens terminum à minore suppositione ad majorem suppositionem, unde terminus tunc dicitur ampliari, dum vel importat supposita plura, vel differentias temporis plures, quam copula importet, ut: *homo curret*, ubi *homo* non accipitur tantum pro homine futuro, sed etiam pro præsenri.

34 **Q**uæres. Quotuplex sit ampliatio?

C. Duplex, alia est *Temporum*, alia *Suppositorum*. Ampliatio *Temporum* fit, quando terminus non tantum supponit pro eo tempore, quod per copulam importatur, sed etiam pro alio, ut in hac propositione: *Antichristus peccabit*, ubi *Antichristus* ampliatur ad tempus tam præsens quam futurum, ut sensus propositionis sit: *Antichristus, quando est vel erit, peccabit.*

Ampliatio *Suppositorum* fit, quando terminus accipitur pro pluribus suppositis, quam per copulam importantur, ut: *homo peccavit*, ubi *homo* accipitur, tam pro homine præsenri, quam præterito, & sensus

sus propositionis est: *homo, qui est vel fuit, peccavit.*

Advertendum. Ampliatio temporum³⁵ locum habet tam in termino *singulari*, quàm *communi*. Ampliatio suppositorum tantùm cadit in terminum *communem*, non verò in *singularem*, cum hic non possit pro *pluribus* accipi.

Regulæ Ampliationis sunt sequentes: 36

Regula 1ma: Verbum *præteriti* temporis ampliatur *subjectum* ad præteritum & præteritum, ut: *senex fuit puer*, ubi *ly senex* stat pro *senes* qui *est* vel *fuit*, *ly puer* verò stat pro *puero*, qui *fuit*.

Regula 2da: Verbum *futuri* temporis ampliatur *subjectum* ad præteritum & futurum, sed restringit *prædicatum* ad futurum, ut: *puer erit senex*, ubi *ly puer* stat pro *puero*, qui *est* vel *erit*, *ly senex* stat pro *senes*, qui *erit*.

Regula 3ta. Verbum *Potest* ampliatur *subjectum* & *prædicatum* ad tempus præteritum, præteritum futurum & possibile, ut: *Homo potest esse albus*, ubi tam *ly homo* quàm *albus* stat pro eo, qui vel *est*, vel *fuit*, vel *erit*, vel *potest esse*.

Regula 4ta: Adverbium: *imaginabiliter*³⁹ positum in propositione, ampliatur *subjectum* & *prædicatum* ad omnes differentias temporis,

ris, ut: *homo imaginabiliter currit*, ubi tam *homo*, quam *currens* accipitur vel pro *præsenti*, vel pro *præterito*, vel pro *futuro*, vel pro *possibili*, vel pro *imaginabili*. Unde.

Colliges. Quod quidem apud Physicos sint tres differentię temporis, scilicet *præsens*, *præteritum*, & *futurum*, apud Dialecticos tamen sint quinque, *præsens*, *præteritum*, *futurum*, *possibile*, *imaginarium*.

40 *Regula 5ta*: Termini significantes *prioritatem* aut *inceptionem*, ampliant terminos, quibus applicant suum significatum, ad *præsens* vel *futurum*: ut, *Pater est prior Filio*, ubi *ly Pater* supponit pro illo, qui *est* vel *erit*. Similiter: *lectio incipit*, ubi *ly lectio* supponit pro *lectione*, quæ *nunc primum est*, vel *immediatè post erit*.

41 *Regula 6ta*: Termini significantes *posterioritatem* aut *desitionem* ampliant ad *præsens* vel *præteritum*, ut: *Filius est posterior Patre*, ubi *ly Filius* accipitur pro illo, qui *est* vel *fuit*. Similiter: *lectio desinit*, *ly lectio* accipitur pro illâ, quæ *est*, vel *immediatè ante fuit*.

42 **CONCLUSIO II.** Restrictio est *Limitatio termini à majore ad minorem suppositionem*, ut: *homo justus diligit Deum*, ubi *ly homo* restringitur ad solum *justum*.

Restrictio opponitur ampliationi, &
quia

quia tot modis dicitur unum oppositorum, quot modis dicitur alterum, hinc restrictio etiam dividitur in aliam *Temporum*, & aliam *Suppositorum*.

Restrictio *Temporum* fit, quando terminus limitatur ad pauciores differentias temporis, ut: *Imperator, qui modo est, triumphabit*, ubi *Imperator* restringitur ad solum præsentem.

Restrictio *suppositorum* fit, quando terminus limitatur ad pauciora supposita, ut: *homo doctus promovebitur*.

Quæres. Quot modis fiat restrictio? 43

R. Quatuor: 1°, dum substantivo additur adjectivum, ut: *studiosus piger contemnitur*. 2°, dum termino apponitur casus obliquus, ut: *doctrina S. Thomæ est tutissima*. 3°, dum termino additur substantivum minùs commune, ut: *Rex Alexander devicit mundum*. 4°, si addetur copula implicationis, ut: *homo, qui colit B. Virginem, non peribit*.

CONCLUSIO III. Alienatio est *Transla-* 44
tio termini à propriâ ad impropriam significatio-
nem, ut: *homo est pictus*, ubi terminus *homo*, qui propriè significat *animal rationale*, per prædicatum *pictus* transfertur ad significandam imaginem hominis pictam. Porro Adjectivum, quod alienat subjectum, de-

bet poni ex parte prædicati, *talia enim sunt subiecta, qualia permittuntur à suis prædicatis*, quando autem adjectivum ponitur ex parte subiecti, tunc subiectum non alienat, sed restringit, ut: *homo marmoreus est statua*.

45 CONCLUSIO IV. Diminutio est *limitatio termini totaliter supponentis, ad supponendum pro aliquâ parte*, ut: *Æthiops est albus secundum dentes*, ubi *ly albus*, quod alias supponit absolute pro toto, limitatur per additas particulas; *secundum dentes*, ut tantum supponat pro parte. Talis limitatio vocatur *dictum secundum quid*, pro quo

46 Advertendum, si forma nata sit inesse toti & parti, tantum verò inest parti, forma dicitur toti convenire tantum *secundum quid*, ut: *albedo potest inesse toti corpori, & dum inest soli parti corporis v. g. dentibus Æthiops, dicitur Æthiops albus secundum quid*, vel cum addito, *secundum dentes*. Si verò forma possit tantum inesse parti, tunc, dummodò illi inest, forma dicitur toti convenire *simpliciter*, sic claudicatio tantum potest inesse parti hominis, scilicet pedi, & hinc si homo pede claudicet, dicitur *simpliciter* claudus.

47 CONCLUSIO V. Appellatio est *applicatio significati formalis termini appellantis ad significatum formale vel materiale termini appel.*

appellati. Ad intelligendam hanc definitionem,

Recolligendum ex dictis de terminis N. 52. quod terminus tam concretus, quàm connotativus habeat duplex significatum; aliud *formale*, quod est ipsa forma, aliud *materiale*, quod est subiectum formæ. Deinde

Advertendum. Terminus *Appellans* est⁴⁸ ille, qui suum significatum formale vel formam, quam significat, applicat termino, suprâ quem cadit, & terminus *appellatus* est ille, cui significatum formale alterius termini applicatur, sic dum dicitur: *Plato est magnus Philosophus*, *ly magnus* dicitur terminus *appellans*, quia tribuit denominationem termino adjuncto: *Philosophus*. Terminus appellatus autem est *Philosophus*, cum hic denominetur *magnus*, ex quo exemplo patet, quod non tantùm appellare possit prædicatum supra subiectum, sed etiam una pars prædicati supra alteram. Similiter, dum dicitur: *album est dulce*, terminus appellans est *dulce*, terminus verò appellatus est *album*.

Quæres imò, Quotuplex sit appellatio? ⁴⁹

R. Duplex, alia *Materialis*, alia *Formalis*. Appellatio *Materialis* est, quando significatum formale termini appellantis cadit

dit suprâ significatum *materiale* termini appellati, v. g. *Medicus cantat*, hîc *cantare*, quod est significatum *formale* termini appellantis non convenit Medico spectato secundùm formam, vel *Artem Medicam*, id est, non convenit Medico *formaliter*, quatenus *medicus* est, sed tantùm *materialiter* convenit subjecto vel homini, qui est *medicus*, unde in dictâ propositione est appellatio *Materialis*.

Appellatio *Formalis* est, quando significatum *formale* termini appellantis cadit suprâ significatum *formale* termini appellati, v. g. *Medicus sanat*, ubi *sanare* convenit medico *formaliter* spectato secundùm formam vel *Artem Medicam*, & hinc est appellatio *Formalis*.

Quæres 2dò. Ex quibus regulis dignoscatur, an fiat appellatio *formalis*; an *materialis*?

- 50 R. Varias eas passim assignari, sed cum in propositionibus quoad terminos eodem modo dispositis subjectum inveniatur, aliquando *materialiter*, aliquando *formaliter* appellatum, ut constat ex his 1. *album est dulce*, 2. *album est coloratum*, 3. *homo justus est dives*, 4. *homo justus est amicus Dei*, 5. *Alexander magnus fuit discipulus Aristotelis*, 6. *Alexander magnus à Curtio est laudatus*, in quarum

quarum propositionum *imâ*, *3tiâ*, *5tâ* & *6tâ* est appellatio materialis, in cæteris est appellatio formalis, propterea ad dignoscendam appellationem observanda est:

Regula infallibilis, quando particulæ reduplicativæ *quatenus*, *in quantum*, *prout* & similes possunt addi termino appellato *manente veritate* propositionis, signum est appellationis *formalis*. Si verò tales particulæ termino appellato non possint addi salvâ veritate propositionis signum est appellationem esse *materialem*, v. g. si dubitetur, quænam appellatio fiat in his propositionibus: *album est coloratum*, *album est dulce*, ita procedendum est. subjecto primæ propositionis additur particula reduplicativa: *quatenus* dicendo: *album quatenus album, est coloratum*, & quia manet propositio vera, & albedo est *ratio formalis*, quare significatum formale prædicati scilicet *color* conveniat subjecto, inde colligitur fieri appellationem formalem. In altera verò propositione: *Album est dulce*, quia cum veritate dici non potest, *album quatenus album est dulce*, sed dicendum est: *album, quod est album, est dulce*, colligitur esse appellationem materialem. Ubi

Advertendum imò, quod ad hoc ut ap-⁵¹pellatio formalis colligatur ex particulis: *quatenus*, *prout*, &c. non sufficiat per illas
redu-

reduplicari puram *conditionem*, sine qua prædicatum non conveniret subjecto, sed debeat reduplicari ipsa causa vel ratio formalis. Unde in hac propositione: *ignis quatenus applicatus, urit*, non fit in rigore Dialectico appellatio formalis, quia *ly: quatenus* non reduplicat rationem formalem, quare ustio conveniat igni, sed tantum *conditionem sine qua non*, approximatio enim non est ratio vel causa ustionis, sed purè conditio ad urendum requisita.

- 52 2dò. Distantiæ particulae debent accipi propriè & in sensu *reduplicativo*, non verò abusive & in sensu *specificativo*, in quo tantum explicant concomitantiam prædicati cum subjecto, ideoque in hac propositione: *Sol, quatenus illuminat, exsiccatur* (quæ in sensu proprio & rigorofo est falsa) non fit appellatio formalis, quia particula: *quatenus* specificativè accipitur, & indicat præcisè simultatem virtutis illuminandi & exsiccandi in sole, non verò accipitur reduplicativè, reduplicando causam exsiccationis, si enim illuminatio esset causa, quare sol exsiccaret, deberet exsiccare omnes res, quas illuminat, quod falsum esse patet, v. g. in *Cera*.

Pto terminis numeralibus datur

- 53 *Regula specialis*, Numeralia primitiva, ut: *duo, tres*, si applicentur *substantivis*, appellant

lant tam formaliter, quàm materialiter; ideòque *multiplicant & formam, & subjectam*, ut: *video duos homines*, quæ propositio facit hunc sensum, *video duo individua habentia duas humanitates*. Si verò applicentur nominibus *adjectivis*, appellant solùm materialiter, ideòque *non multiplicant formam, sed subjectum*: ut *video tria rotunda*, id est: *video tria subjecta habentia rotunditatem*.

Quæres 3^{io}. Quid Dialectici intelligant, 54
per Statum & Distractionem termini?

R. 1mo. Status est *acceptio termini pro sola differentia temporis per copulam importati*, v. g. *homo ambulat*, ubi *homo* tantùm sumitur pro homine præsentem; non autem pro præterito, vel futuro, & dicitur habere *Statum*, quia non extenditur *ultra* tempus per copulam significatum: Status tantùm habet locum in propositionibus *contingentibus*.

R. 2do. Distraçtio est *acceptio termini pro* 55
eo, quod non existit pro differentia temporis per copulam importati, ut: *cæci vident*, cum enim termini illius propositionis *cæcus* & *videns* significant formas *impossibiles*, necessariò ad diversa tempora recurrendum est, ut propositio verificetur in hoc sensu: *qui antea fuerunt cæci, jam vident*. Similiter distraçtio fit in hac enunciatione: *propositio resolvitur in subjectum & prædicatum*, cujus